

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто теоретичні аспекти реалізації соціальної політики на державному та регіональному рівнях. Особливу увагу приділено основним напрямкам реалізації сучасної державної соціальної політики в Україні та процесам, які відбуваються в соціальній сфері.

Аннотация. Рассмотрены теоретические аспекты реализации социальной политики на государственном и региональном уровнях. Особое внимание уделено основным направлениям реализации современной государственной социальной политики в Украине и процессам, которые происходят в социальной сфере.

Annotation. The theoretical aspects of realization of social policy are considered at state and regional levels. Special attention is paid to basic directions of realization of modern public social policy in Ukraine and to the processes which take place in the social sphere.

Ключові слова: соціальна сфера, соціальна політика, соціальний захист населення, реалізація державної соціальної політики.

В умовах трансформації економіки України гостро постала проблема соціального захисту населення. Соціальна політика будь-якої держави передбачає визначення глибинних тенденцій розвитку в усіх сферах соціально-політичного життя, що обумовлюють процес розвитку соціального буття й соціальної безпеки людини та цілеспрямований вплив на них суб'єктів регулятивної діяльності. Перед державою постала проблема забезпечення і підтримки малозабезпечених прошарків населення [1].

Пріоритет людського фактора в управлінській діяльності в духовній та соціальній сфері, а відтак і в соціальній політиці активно розробляють і аналізують такі відомі фахівці, як: В. Андрущенко, А. Багурін, І. Бичко, Г. Дмитренко, І. Ільїн, А. Кравченко, М. Лукашевич, М. Михальченко, В. Пазенок, М. Туленков, А. Чернявський, Д. Хелбрун, Г. Щокін та ін. Вивченням соціальних питань на регіональному рівні займаються такі вчені, як: С. Вовканич, С. Злупко, Ю. Краснов, О. Новікова, А. Ягодка, О. Яременко та ін. Однак, незважаючи на те, що значна кількість наукових публікацій присвячена вивченню питань щодо соціальної сфери, все ж залишаються відкритими питання,

що пов'язані з реалізацією соціальної політики держави. Це обґрунтовує доцільність детального вивчення пріоритетних напрямів реалізації державної соціальної політики в Україні.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування необхідності дослідження сучасної структури соціальної політики України, аналіз її стану та виявлення пріоритетів її реалізації в Україні.

Поняття "соціальна сфера" було запроваджене ще за радянських часів і базувалося на тому, що така сфера визначалася і нині досить часто визначається як сукупність суспільних відносин і норм, які активно впливають на різнопланову діяльність людей [2].

З багатьох відомих визначень найбільш поширеним і вдалим вважається таке: "Соціальна політика – це діяльність держави з управління розвитком соціальної сфери суспільства, спрямована на задоволення інтересів і потреб населення" [2, с. 64]. Вона охоплює всі сфери життєдіяльності людини – працю, побут, культуру, відпочинок.

Вирішення проблем, пов'язаних із функціонуванням соціальної сфери, як підкреслюється в джерелі [3], є прерогативою держави як у стабільній, так і в трансформаційній економіці.

Відносини між суспільством і особою соціальна політика регулює, головним чином, через упорядкування відносин між суспільством і соціальними групами. Важливим принципом соціальної політики було й залишається управління інтересами і через інтереси людей.

Реалізація соціальної політики в Україні скерована на забезпечення конституційного права громадян на достатній життєвий рівень, що закріплено також у Законі України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії", прийнятому у 2000 році [4], у якому визначені основні державні соціальні гарантії.

Слід погодитися з думкою, відповідно до якої соціальна політика, її формування і практична реалізація мають особливо важливе значення для нестабільних суспільств так званого перехідного типу, яким, зокрема, є нині й Україна. І викликано це тим, що в таких суспільствах економічні перетворення супроводжуються відповідними суперечностями, неузгодженостями, а то й економічними та соціальними кризами, інфляцією, потрясіннями. У таких суспільствах соціальна політика має обумовлюватися, формуватися і реалізовуватися, а це найголовніше, з урахуванням відповідних фінансових обмежень, дефіциту, інфляції.

Соціальна політика держави має базуватися на відповідній економічній основі. У роботі [5] висловлена думка, що економічною основою соціально орієнтованої держави є багатукладність форм власності. Їх взаємодія та конкуренція забезпечують гнучкість економіки, пристосування виробництва до потреб споживання, що досягається відповідністю процесів усупільнення ефективного поєднанню різних рівнів господарського маневру – народногосподарського, міжгалузевого, галузевого, внутрішньогалузевого тощо.

Разом із цим, як підкреслено в роботі [5], у соціальній сфері виявляються риси її недосконалості та невідповідності сучасним потребам людей (це стосується співвідношення між мінімальною заробітною платою, розміром пенсій, стипендій та прожитковим мінімумом).

Ефективне здійснення соціальної політики можливе в разі органічної єдності об'єктивного й суб'єктивного. Співвідношення між ними демонструє ступінь урегульованості процесів соціального буття, ефективність здійснення соціальної політики. Застосування у практиці соціальної політики зазначеного принципу означає, як підкреслює М. Кравченко [5], насамперед, пізнання та врахування об'єктивних законів суспільного розвитку загалом і соціальної сфери зокрема, свідоме використання їх у процесі реалізації такої політики. Цей принцип потребує якнайповнішого аналізу суб'єктами соціальної політики в процесі виконання своїх функцій усіх суспільних явищ, соціальної сфери, конкретності та розв'язання їх суперечливості. Реалізація цього принципу дає змогу своєчасно виявити і розв'язати суперечності процесу соціального розвитку, формування й збагачення цінностей соціального буття.

Ще одним важливим напрямом реалізації соціальної політики в Україні є створення всеосяжної системи соціального захисту громадян. Ця система є науково обґрунтованою низкою заходів з відповідними виконавцями, завдання яких полягає в тому, щоб захищати різні верстви населення, будь-якого громадянина від економічної та соціальної деградації внаслідок втрати або різкого зниження доходу, виробничої травми або професійного захворювання, хвороби, інвалідності, безробіття, втрати годувальника, народження дитини. Система соціального захисту має гарантувати працездатним громадянам однакові умови для підвищення добробуту за рахунок власної праці та ініціативи.

Нині важливою умовою для здійснення соціальної політики є всебічна її демократизація, постійне поєднання зовнішнього (відносно людини) управлінського, регулятивного впливу з її внутрішньою самостійністю та активністю в реалізації соціального потенціалу, неприпустимість заорганізованості – усі ці категорії об'єднують оптимізацію процесу організації. Особливого значення набуває організація діяльності суб'єктів соціальної політики, спрямована на створення об'єктивних і суб'єктивних умов для ефективної самореалізації особистістю цінностей соціального буття на основі самоорганізації.

Таким чином, сьогодні не втрачає свої актуальності пошук соціального консенсусу щодо завдань довготривалого стійкого соціально-економічного розвитку українського суспільства, який, на думку вітчизняних вчених [6], є одним із визначальних завдань як державної соціальної політики в Україні, так і всіх політичних та економічних сил, орієнтованих на соціальний прогрес. Тому надалі доцільно приділяти особливу увагу дослідженню методів реалізації соціальної політики, в тому числі на регіональному рівні.

Наук. керівн. Шумська Г. М.

Література: 1. Соціальна політика та економічна безпека / О. М. Головінов, М. Є. Горожанкіна, Л. І. Дмитриченко та ін. – Донецьк : Каштан, 2004. – 335 с. 2. Гриненко А. М. Соціальна політика : навч. посібн. / А. М. Гриненко. – К. : КНЕУ, 2003. – 309 с. 3. Мужикова Н. М. Адаптація соціальної політики та трудового законодавства України до стандартів ЄС / Н. М. Мужикова, В. Ф. Пузирний, Л. А. Семиног. – Чернігів : Деснянська правда, 2007. – 170 с. 4. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України № 2017-III від 05.10.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 48. – С. 40. 5. Кравченко М. В. Сутність, проблеми та перспективи розвитку соціального захисту населення / М. В. Кравченко // Державна політика в соціогумантарній сфері : навч. посібн. / В. П. Трошинський, П. К. Ситнік, В. А. Скуратівський та ін. ; за заг. ред. О. Ю. Оболенського. – К. : Вид-во НАДУ, 2007. – 255 с. 6. Кравченко М. В. Першочергові завдання соціального розвитку регіонів на нинішньому етапі розвитку українського суспільства / М. В. Кравченко // Державне управління та місцеве самоврядування : матеріали конференції. – Х. : Вид-во ХаРІ НАДУ "Magіstr", 2008. – С. 169–170.